

Zondag 15 maart 2020, 3^e van de 40dagentijd, Dorpskerk te Zoeterwoude

Eerste Schriftlezing: Exodus 6:2-9, 28 - 7:7 (Nieuwe Bijbelvertaling, NBV)

Tweede Schriftlezing: Johannes 4:5-26 (Bijbel in Gewone Taal, BGT)

Verkondiging

Het is zover. Het virus waarvan we al een tijdje hoorden dat het zich verspreid op de wereld, begint zich nu in rap tempo te verspreiden in Nederland. Het komt dichterbij, de kans dat er iemand die wij kennen het virus krijgt. De kans dat die persoon eraan overlijdt.

Want het beangstigende aan dit virus is niet dat het een virus is – daarvan kennen we al vele. Het beangstigende is dat we de macht van dit virus niet kunnen overwinnen. Wij kunnen geen genezing brengen, er is nog geen medicijn. Het beste dat we kunnen doen, is verspreiding zoveel mogelijk tegengaan met alle maatregelen die we kunnen treffen. Maar zelfs dan kunnen we verspreiding niet helemaal voorkomen. Want die gaat onzichtbaar en niemand heeft er meer grip op. Je kunt niet aan iemand in de supermarkt, op school of in een openbaar gebouw aflezen of die gewoon een simpel verkoudheidje heeft of het Corona virus. Want gezonde mensen hebben soms heel weinig last, maar kunnen het ongewild en onbewust toch doorgeven aan anderen die er wel heel ziek van worden.

Met het virus komt er een doodsmacht onze wereld binnen.

Een macht die leven kan verwoesten.

Een macht waarvoor we met recht bang zijn. Misschien niet voor onszelf – als we goed gezond zijn. Dan toch wel voor de kwetsbaren en ouderen die we liefhebben.

De vraag is dus niet: moeten we bang zijn voor dit virus? De vraag is: hoe kunnen we met onze angst voor dit virus omgaan.

Twee Bijbelverhalen geven antwoorden op de vraag hoe om te gaan met een doodsmacht, een macht die kan verwoesten en waar je geen grip op hebt. We hoorden het verhaal uit Exodus over Mozes die de farao vraagt zijn volk Israël te laten gaan, uit de slavernij. En we hoorden het verhaal uit Johannes over de Samaritaanse vrouw die Jezus ontmoet bij de waterput. In beide verhalen zijn er machten die het leven bedreigen.

Exodus

De doodsmacht die het volk Israël in Egypte bedreigt, is slavernij. Het volk moet gedwongen werken voor de Egyptische overheid. Zwaar werk. En ze hebben daar zelf geen enkele keuze in.

Die situatie duurt al een hele tijd. We zijn in hoofdstuk 6 en 7 van Exodus en er zijn al 80 jaar slavenarbeid verstreken, voordat er iets verandert.

Al een hele lange tijd dus. Je zou bijna denken: het valt misschien wel een beetje mee met die doodsmacht. Want het volk is nog niet uitgestorven; het is zelfs nog steeds groot in aantal. Ze leven nog! Er worden nog kinderen geboren, er zijn nog families, gezinnen, ze kunnen het werk nog aan blijkbaar.

Ze leven nog. Maar eigenlijk leven ze ook weer niet. En dat horen we in hun reactie op het nieuws dat Mozes hen komt brengen. Mozes vertelt hen dat hij hen met Gods hulp zal bevrijden en hen naar het beloofde land zal brengen. Maar, ze zijn zo moedeloos geworden, dat ze het niet meer horen.

In de Hebreeuwse taal waarin dit bijbelstuk is geschreven, wordt hun gemoedstoestand weergegeven met de woorden 'kort van geest'. Ze zijn kort van geest, dat kan betekenen: ongeduldig, of wanhopig, of simpelweg: vermoeid.

Je hoort erin hoe ze geen veerkracht meer hebben. Een toekomstbeeld van een beloofd land met overvloed, dat kunnen ze niet eens meer voor de geest halen. Zo groot is hun moedeloosheid.

Ze leven nog, in lichamelijke zin. In geestelijke zin, spirituele zin, zijn ze meer dood dan levend.

De wanhoop van het volk Israël verspreid zich als een virus: onzichtbaar en snel. Zelfs Mozes, die net nog met God heeft gesproken en verlicht raakte door zijn vuur en zijn belofte, wordt ermee besmet.

Ook hij ziet de grootheid van de macht van de dood voor zich opdoemen in de gestalte van de farao, die de macht heeft om een heel volk te onderdrukken. Mozes durft deze strijd niet aan. Hij zegt tegen God: het gaat me nooit lukken. Ik kan het nooit overbrengen op de farao. Want ik ben niet zo goed met woorden. Mozes weet wie hij tegenover zich heeft. Hij heeft eerder tegenover farao gestaan, hij weet hoeveel er nodig is om tegen deze sterke kracht op te kunnen.

Dat kan hij dan ook helemaal niet. Dat is wat het verhaal ons vertelt: deze doodsmacht daar is helemaal geen mens tegen opgewassen.

Er zijn machten in het leven waar wij helemaal geen controle over hebben en die we niet kunnen stoppen.

Het verhaal van Exodus maakt dat duidelijk door steeds Gods naam te herhalen. Aan het begin, in het midden en aan het einde zegt God steeds tegen Mozes: 'Ik ben de Heer'. De enige die bevrijding kan geven, is deze macht; de macht van de belofte, van de hoop en van de barmhartigheid. God.

Deze macht is bepalend. Want deze macht geeft Mozes de moed om toch voor de farao te gaan staan. Het is niet een macht die de omstandigheden verandert. Mozes kan niet opeens wel fantastisch goed spreken en farao overtuigen met woorden. En farao is ook niet meteen overtuigd. Sterker nog, zijn hart verhardt. En, daarom wordt de situatie eerst nog heel veel erger voordat het beter wordt. (Er komen nog al die plagen die voor veel ellende en leed zorgen)

Mozes is terecht ongerust. Maar de macht van God verandert zijn houding: Hij laat zich niet langer meeslepen door de grote moedeloosheid van het volk voor wie het leven eigenlijk geen leven meer is. Een moedeloosheid die zich ook bij hem had kunnen doorzetten. Mozes krijgt de moed om op te staan tegen de farao en zich sterk te maken voor de vrijheid van zijn volk.

Ten eerste omdat hij hulp krijgt van Aaron. Iemand naast hem die kan wat hij minder goed kan.

En, horen we, hij krijgt de kracht om 'als een god' voor de farao te staan. Dat is een mooi beeld: de figuur van Mozes even sterk als de goddelijke figuur farao.

Waar komt die kracht vandaan? Want Mozes heeft in de praktijk eigenlijk geen macht, geen keuze om zijn volk te bevrijden. Die macht ligt bij farao. Mozes kan helemaal niets afdwingen.

Maar hij is wel vrij in zijn houding: met alle hulpmiddelen die hem gegeven worden kan hij zich inzetten, vragen, pleiten, vasthouden aan de toekomst van het beloofde land.

Deze houding geeft Mozes de kracht om als een god voor farao te staan. Niet omdat hij zelf een god is, maar omdat God met hem is. Want, herhaalt Exodus steeds weer: 'ik ben de Heer'.

Johannes

Ook in dat andere verhaal, uit Johannes, klinkt zo'n belijdenis: in het gesprek met de Samaritaanse vrouw zegt Jezus: 'ik ben het'. De Messias, de Gezalfde die namens God spreekt'.

Ook dit is een belangrijk moment in het verhaal. Het is een belangrijk moment in het leven van een gewone vrouw, die een tegengeluid ontmoet, in een samenleving waarin veel onrust is, omdat bevolkingsgroepen elkaar vijandig gezind zijn.

De spanningen zijn voelbaar in het dagelijks leven. Bijvoorbeeld bij het halen van water bij de waterput. In een droog klimaat een belangrijke bron van leven.

Deze put ligt in Samaria, maar er komen ook Joden. Want voor Joden is de kortste route van Judea naar Galilea via Samaria. Maar zij spreken niet met elkaar, want de spanningen zijn te hoog opgelopen. Daarom zegt de Samaritaanse ook tegen Jezus dat hij haar toch niet kan vragen hem iets te drinken te geven. Ze zijn volksvijanden van elkaar!

Dat is de dodelijke sfeer bij die bron van leven: het vijandige gevoel van twee groepen mensen die ooit nog tot hetzelfde volk behoorden, maar nu alleen nog gevoelens van haat voor elkaar hebben. Verwikkeld in een strijd om de waarheid.

Die strijd is meer dan een verschil in mening of een voorkeur voor bepaalde gebruiken; het is meer dan het gelijk van de dag; het gaat om een hartstochtelijk gevoel voor wat hen heilig is en waar niet aan valt te tornen. Het gaat in hun geval om de plek waar men God vereert. De Samaritanen vereren God op de berg Gerizim. Maar de Joden vinden dat verkeerd. Zij vinden dat God alleen op een goede manier in de tempel in Jeruzalem vereerd kan worden.

Deze strijd tussen Samaritanen en Joden is het stadium van pure onrust al voorbij. Het is al uit de hand gelopen. Er zijn steeds kleine geweldsincidenten tussen Samaritanen en Joden. Het wachten is op het moment dat het nog erger uit de hand zal lopen.

Hoeveel erger moet het nog worden, voor het beter wordt? Jezus belooft dat er een moment zal komen dat de strijd om de heilige plaatsen voorbij is en ieder in alle vrijheid door de Geest God kan vereren.

Maar dat moment is er nog niet. Op dit moment is er vooral dreiging. Een fase waarin wij nu zitten nu er strengere maatregelen vanuit de overheid zijn afgekondigd. Het is een fase van dreiging dat de situatie nog meer uit de hand zal lopen. Dat er veel meer slachtoffers zullen vallen. En dat het niet alleen maar slachtoffers zijn, die we niet kennen.

Het is een fase waarin het erop aankomt, hoe we omgaan met die dreiging.

In het gedrag van Jezus, zien we hoe hij zich niet laat meeslepen door de onrust. Hij neemt niet de vijandige houding aan die de Samaritaanse verwacht - door alle andere contacten die ze ongetwijfeld gehad heeft. Jezus is het grote voorbeeld van iemand die geen geweld wil uitlokken. Jezus is een oase van rust in tijden van onrust. Een bron van leven bij de waterput waar dat leven bedreigt wordt.

In het gesprek tussen de Samaritaanse en Jezus is er steeds verwarring over wat dat nu precies is: leven, waar leven, eeuwig leven.

Je kunt het letterlijk nemen en daarmee volg je de meest gangbare houding: volgens deze houding is leven 'niet-sterven', is leven dus ook 'behoud van je leven'; zorgen dat je zelf genoeg hebt om te overleven – desnoods hamsteren om dat voor jezelf of je kinderen voor elkaar te krijgen. Volgens veel stemmen in de samenleving en politiek is leven vooral: je best doen en hard werken voor je levensbehoud en dat van anderen. Dat is natuurlijk allemaal niet onwaar.

Maar leven is meer. Ook mensen die niet kunnen werken, mensen die niet echt bijdragen aan de samenleving, mensen die te zwak of ziek zijn om te vechten voor hun eigen behoud, kunnen 'echt' leven. Want er is een ander soort leven, een leven dat door Jezus waar, eeuwig leven wordt genoemd. Een leven waarvan we straks met Pasen zullen vieren dat dit leven sterker is dan de dood; óók al gaat het ook met lijden gepaard. Dat is het leven dat bij Christus te vinden is.

Dat is een leven dat we op aarde kunnen leven, zelfs als we oog in oog staan met de macht van dood. Niet bij machte van onszelf. Niet door water dat we zelf kunnen putten. Het put uit een andere bron.

Een andere bron dan wat op een bepaald moment in Egypte het 'zijn' bepaalt van het volk Israël: een moedeloosheid, een korthed van geest waardoor elke toekomst na de ellende uitsterft.

Een andere bron dan wat op een bepaald moment de relaties tussen Samaritanen en Joden tekent: de dreiging van wat er wel eens helemaal uit de hand kan lopen en de beklemmende spanning die het hele dagelijkse leven beheerst.

Het komt van een bron die niet kan opdrogen, maar blijft stromen door de Geest die mensen beweegt tot barmhartigheid:

Een bron die opwelt in de geweldloosheid die het antwoord is van Jezus op alle hoog opgelopen spanningen.

Een bron die opwelt in de hulp die je wordt gegeven, de Aäron naast je, die voor je doet wat jij niet kan.

Een bron die opwelt in de moed die we vinden, om als je terecht bang bent en twijfelt over een goede afloop, als Mozes op te staan. En te beseffen dat er ook nog die mogelijkheid is dat de toekomst eindigt in het beloofde land waar er voor iedereen genoeg is.

Laten we vasthouden aan de belofte die deze toekomst van God in zich draagt.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, **Amen.**